

Sygn. akt VIII Ga 405/15

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Górski

Sędziowie: SO Anna Budzyńska (spr.)

SR del. Aleksandra Wójcik-Wojnowska

Protokolant: st. sekr. sądowy Agnieszka Grygiel

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2016 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z wniosku B. B.

przy udziale (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w (...) w S.

o ustanowienie likwidatora

na skutek apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 28 października 2015 r., sygn. akt SZ XIII Ns Rej. (...)

uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Szczecin-Centrum w Szczecinie do ponownego rozpoznania.

SSR (del.) A. W. SSO K. G. SSO A. B.

Sygn. akt VIII Ga 405/15

UZASADNIENIE

W piśmie z dnia 24 lutego 2015 r. B. B. – kurator ustanowiony dla (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w (...) w S. wniósł o ustanowienie dla wskazanej spółki likwidatora.

Postanowieniem z dnia 23 marca 2015 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie oddalił wniosek kuratora. W uzasadnieniu wskazał, że występujący w niniejszej sprawie kurator ustanowiony na podstawie art. 42 § 1 k.c. nie jest osobą legitymowaną do złożenia wniosku o powołanie likwidatora w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w oparciu o art. 276 § 4 k.s.h. Zdaniem referendarza po złożeniu przez kuratora wniosku o rozwiązanie spółki przez sąd i wydaniu przez Sąd orzeczenia o jej rozwiązaniu kończą się czynności kuratora wynikające z art. 42 k.c.

Kurator wniósł skargę na powyższe orzeczenie referendarza.

Postanowieniem z dnia 28 października 2015 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie oddalił wniosek kuratora. Sąd rejestrowy podzielił pogląd wyrażony przez referendarza sądowego, co do braku legitymacji kuratora

do wystąpienia z wnioskiem o powołanie dla spółki likwidatora na podstawie art. 276 § 4 k.s.h. Zdaniem Sądu kurator nie może być uznany za osobę mającą interes prawny w takim powołaniu.

W ocenie Sądu podstawy do wystąpienia z wnioskiem o powołanie likwidatora nie może stanowić również art. 29 ust. 2 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) jako odnoszący się do kuratora ustanowionego na podstawie art. 26 tejże ustawy.

Omawiając różnice pomiędzy kuratorem ustanowionym dla osoby prawnej w oparciu o art. 42 § 1 k.c., a kuratorem tzw. rejestrowym ustanowionym na podstawie art. 26 ustawy o KRS Sąd rejestrowy wskazał, że poza odmiennymi przesłankami powołania kuratorów, odmienny jest również zakres ich uprawnień. W przypadku kuratora rejestrowego ustawodawca wyraźnie przewidział bowiem umocowanie do wystąpienia do sądu rejestrowego o ustanowienie likwidatora, uprawnienia takiego nie zawierając w art. 42 k.c.

W świetle powyższego Sąd Rejonowy stanął nadto na stanowisku, że umocowanie kuratora powołanego w trybie w art. 42 k.c. obejmuje tylko jednorazową czynność, jaką jest złożenie wniosku o rozwiązanie osoby prawnej.

Sąd I instancji zaznaczył również, że uprawnienia kuratora określone w art. 42 k.c. uszczegółowiane są w zaświadczeniu Sądu opiekuńczego (art. 604 k.p.c.). W okolicznościach niniejszej sprawy zgodnie z postanowieniem Sądu Rodzinnego z dnia 22 sierpnia 2011 r. uprawnienia kuratora obejmowały upoważnienie do podejmowania w imieniu spółki (...) wszelkich czynności faktycznych i prawnych niezbędnych do powoływania zarządu, względnie niezbędnych do likwidacji spółki. Kurator z uwagi na niemożność powołania zarządu wystąpił z pozwem o rozwiązanie spółki. Wyrokiem z dnia 5 września 2012 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie w sprawie o sygn. akt X GC 643/12) rozwiązał spółkę, a orzeczenie to stało się prawomocne. Z chwilą uprawomocnienia się tego orzeczenia – w ocenie Sądu Rejonowego – kurator utracił więc legitymację do działania w imieniu spółki, gdyż podjął starania o likwidację spółki. Z uwagi na powyższe nie ma legitymacji do występowania z kolejnymi wnioskami.

Z powyższym orzeczeniem nie zgodził się kurator. Zaskarżając powyższe postanowienie wskazał, że obecnie brak jest innych niż kurator podmiotów, które interesowałby się sprawami spółki i wystąpiłyby z odpowiednim wnioskiem. Skarżący podniósł, powołując się na stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z dnia 8 marca 2012 r. (III CZP 95/11), że skoro kurator ustanowiony na podstawie art. 42 k.c. może podjąć czynności zmierzające do likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, to uznać należy, że w zakresie jego kompetencji mieści się także wystąpienie do sądu z wnioskiem o ustanowienia dla tej spółki likwidatora. Jeżeli bowiem kurator jest uprawniony do złożenia wniosku o rozwiązanie spółki, a w orzeczeniu w przedmiocie rozwiązania sąd może także orzec o ustanowieniu likwidatora, to tym samym w zakres kompetencji kuratora wchodzi także samo złożenie do sądu wniosku o wyznaczenie likwidatora dla spółki, która została już rozwiązana prawomocnym orzeczeniem sądu. Skarżących zaznaczył także, że podejmowane przez niego działania zmierzają do zakończenia bytu prawnego spółki, której jest kuratorem, a która faktycznie już nie istnieje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona.

W pierwszej kolejności zaznaczenia wymaga, że Sąd odwoławczy nie podziela zaprezentowanego w zaskarżonym orzeczeniu podglądu jakoby z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia sądu o rozwiązaniu spółki, nie posiadającej organów, wygasły kompetencje do działania ustanowionego dla tej osoby kuratora. Stanowisko to nie zostało szerzej omówione i uzasadnione przez Sąd I instancji, odwołano się bowiem jedynie do faktu uprawomocnienia się wyroku o rozwiązaniu spółki. Sama prawomocność orzeczenia w tym przedmiocie skutkuje tymczasem w myśl regulacji zawartej w art. 274 k.s.h. otarciem likwidacji, co zaś nie oznacza jej przeprowadzenia. Rozwiązanie spółki następuje z chwilą wykreślenia jej z rejestru, po przeprowadzeniu likwidacji (art. 272 k.s.h.). Z analizy akt sprawy nie wynika przy tym, aby doszło do wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego wpisu o ustanowieniu dla spółki (...) w likwidacji – kuratora w osobie B. B..

Dla ustalenia, czy kurator ustanowiony na podstawie art. 42 § 1 k.c. jest umocowany do wystąpienia z wnioskiem o ustanowienie likwidatora, konieczna jest analiza przepisów regulujących jego uprawnienia i obowiązki.

Kurator jest przedstawicielem ustawowym osoby prawnej, dla której został ustanowiony, działa w jej imieniu i na jej rzecz. Zakres kompetencji kuratora jest jednak ograniczony do ściśle oznaczonych czynności w wydanym przez sąd zaświadczeniu (art. 604 k.p.c.), które muszą się jednocześnie mieścić w granicach określonych przez art. 42 § 2 k.c. Przepis ten daje kuratorowi kompetencje do podejmowania czynności, które doprowadzą osobę prawną do stanu, w którym będzie mogła ona działać przez swoje organy, albo - w razie niepowodzenia, braku szans na powołanie organów - do podjęcia starań o likwidację podmiotu.

W konsekwencji kuratorowi udzielono uprawnienia do występowania w imieniu osoby prawnej w każdej sytuacji, w której istnieje konieczność urzeczywistnienia powierzonych mu zadań względem podmiotu pozostającego pod kuratelą. Wprawdzie zakres kompetencji kuratora jest ograniczony do czynności wymienionych w art. 42 § 2 k.c., niemniej jednak judykatura wyraźnie skłania się do interpretacji tego zakresu w kontekście czynności niezbędnych z punktu widzenia urzeczywistnienia celów, do osiągnięcia których mają zmierzać działania kuratora określone w tym przepisie (por. uchwała SN z 05.12.2014 r., III CZP 101/14; post. SN z 30.05.2008 r., III CZP 40/08 i uchwała SN z 08.03.2012 r., III CZP 95/11). Wyrazem tej tendencji jest również uznanie art. 42 § 2 k.c. za samoistną podstawę prawną dla uprawnień kuratora do wszczęcia procedury likwidacji osoby prawnej (tak uchwała SN z 08.03.2012 r., III CZP 95/11). Jeżeli więc jednym z celów kurateli ustanowionej na podstawie art. 42 k.c. jest likwidacja osoby prawnej, w razie niemożności wyłonienia organów potrzebnych do działania, to urzeczywistnienie tego celu zakłada - jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 maja 2008 r., III CZP 40/08 - uprawnienie kuratora do podjęcia czynności niezbędnych z punktu widzenia tego celu.

Z analizy akt niniejszego postępowania wynika, że B. B. został ustanowiony kuratorem spółki (...) postanowieniem Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie VIII Wydziału Rodzinnego i Nieletnich z dnia 22 sierpnia 2011 r. (sygn. akt VIII Ns 142/10), a jego upoważnienie obejmuje „podejmowanie w imieniu spółki wszelkich czynności faktycznych i prawnych niezbędnych do powołania zarządu, względnie niezbędnych do likwidacji spółki”. Upoważnienie jest bardzo szerokie i niewątpliwie obejmuje uprawnienie wskazane w art. 42 § 2 k.c.

Z okoliczności sprawy wynika, że kurator z uwagi na niemożliwość powołania zarządu wystąpił z pozwem do sądu o rozwiązanie spółki. Sąd Rejonowy orzekł o rozwiązaniu spółki, nie ustanawiając przy tym likwidatora. Orzeczenie to jest prawomocne. W ocenie Sądu odwoławczego -wobec braku możliwości powołania zarządu spółki (...) zaktualizował się więc kolejny obowiązek kuratora tj. podjęcie czynności niezbędnych do likwidacji spółki. Jak zaznaczono powyżej celem postępowania likwidacyjnego jest rozwiązanie spółki następujące po przeprowadzeniu procesu likwidacji. Oznacza to, że wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, dla wykonania obowiązków kuratora nie jest wystarczające same zainicjowanie postępowania likwidacyjnego. Konieczne jest bowiem przeprowadzenie tego postępowania i wykreślenie spółki z rejestru, a co najmniej powołanie likwidatora. Na powyższe wskazuje wykładnia art. 42 § 2 k.c. bowiem jeżeli kurator ma co do zasady doprowadzić do powołania organów spółki i wówczas ustaliby cel, dla którego został powołany, to w przypadku rozwiązania spółki najwcześniej powołanie likwidatora prowadziłoby do zwolnienia kuratora z tej funkcji. Powyższe wynika także z założenia, że pozycja likwidatora w spółce może odpowiadać pozycji zarządu (członka zarządu w przypadku powołania kilku likwidatorów) skoro z chwilą otwarcia likwidacji (art. 274 § 1 k.s.h.) ustaje zarząd jako organ spółki, a zasadą jest, że likwidatorami są członkowie zarządu (art. 276 § 1 k.s.h.).

Uwzględniając różnice pomiędzy spółką a spółką w likwidacji można zatem wyprowadzić wniosek, że najwcześniej po ustanowieniu likwidatora kurator utraciłby legitymację czynną do inicjowania dalszego postępowania. Z tą bowiem chwilą czynności zmierzające do likwidacji spółki podejmowałiby likwidatorzy.

W myśl art. 272 k.s.h., rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dochodzi do skutku z chwilą jej wykreślenia z rejestru po przeprowadzeniu likwidacji. Otwarcie likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością następuje, z dniem uprawomocnienia się orzeczenia o jej rozwiązaniu przez sąd, powzięcia przez współników uchwały

o jej rozwiązaniu lub zaistnienia innej przyczyny jej rozwiązania (art. 274 § 1 k.s.h.). Wobec braku zarządu spółki (...) nie mógł znaleźć zastosowania art. 276 § 1 k.s.h., zgodnie z którym likwidatorami spółki są członkowie jej zarządu.

Skoro celem kuratora ustanowionego dla spółki (...) było, w konsekwencji wcześniej dokonanych działań, podjęcie czynności zmierzających do likwidacji spółki, to biorąc pod uwagę, że postępowanie likwidacyjne kończy się rozwiązaniem spółki prawidłowe byłoby przyjęcie, że kurator powinien postarać się niezwłocznie o likwidację spółki. Oznaczałoby to, że jego obowiązki ustaną dopiero po przeprowadzeniu tej likwidacji.

Reasumując zaznaczyć trzeba, że przyjęcie – w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, mając na uwadze w szczególności szeroki zakres jego uprawnień przyznanych mu przez Sąd – iż kurator ustanowiony dla spółki na podstawie art. 42 § 1 k.c. nie był uprawniony do wystąpienia z wnioskiem o ustanowienie likwidatora, oznaczałoby, że nie mógłby on skutecznie wywiązać się z nałożonych na niego przez sąd obowiązków.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. 694⁷ k.p.c. Sąd odwoławczy uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji winien uwzględnić całokształt przedstawionych powyżej okoliczności, a w szczególności zakres kompetencji kuratora określony postanowieniem o jego powołaniu oraz zaistniałą sytuację faktyczną i prawną likwidowanej spółki. Z uwagi zaś na zakres czynności, do których kurator został ustanowiony Sąd Rejonowy w konsekwencji powinien rozważyć, czy zostały spełnione przesłanki do uwzględnienia wniosku kuratora o powołanie likwidatora celem doprowadzenia do zakończenia procesu likwidacji i wykreślenia spółki z właściwego rejestru.

SSR (del.) A. W. SSO K. G. SSO A. B.